

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
ÜHEKSATEISTKÜMNENDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Tallinnas

04. märtsil 2005

Kohalviibijad:	Märt Rask , Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees Lea Laarmaa , Riigikohtu liige Ago Kutsar , Tartu Ringkonnakohtu esimees Malle Seppik , Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik Helve Särgava , Tallinna Linnakohtu esimees Hurma Kiviloo , Tallinna Halduskohtu kohtunik, Eesti Kohtunike Ühingu esimees Donald Kiidjärv , Tartu Maakohtu kohtunik, sõnaõigusega liige. Alar Kirs , Riigiprokuratuuri esindaja Aivar Pilv , Advokatuuri esimees, saabus kell 13.10, lahkus kell 16.20. Tiina Ilus , õiguskantsleri esindaja Marve Tischler , Andmekaitseinspektsiooni menetlustalituse juhataja Gea Suumann , Riigikohtu esimehe abi Margus Sarapuu , Justiitsministeeriumi asekantsler Timo Ligi , Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse juhataja Küllli Luha , Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent Kristel Laurson , Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent
Juhatas Protokollis	Märt Rask , Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees Kristel Laurson , Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent

Algus kell 13.00
Lõpp kell 16.50

Päevakord

1. Eelmiste istungite protokollide kinnitamine
2. Kohtulahendite avalikustamine kohtu veebilehel
3. Nõusoleku andmine justiitsministri määrusele „Maa-, linna-, haldus- ja ringkonnakohtute kohtunike arv“
4. Nõusoleku andmine kohtute kodukordadele

Rask – Ministeerium võiks büroo teemal teha viie- kuni kümneminutilise ettekande.

Kohalolijatel vastuväiteid ei ole.

Kiviloo – Teist punkti võiks laiendada. Praktika näitab, et otsuste avalikustamise probleem on tõusetunud ka ajakirjanduses. Ajakirjanikud nõuavad selle teema käsitlemist.

Rask – Märkus on õige ning vajab diskussiooni. Kahjuks ei ole täna siin Riigikantselei esindajat ega ka Riigikogu esindajaid. Kas olete nõus, et teeme märgukirja Riigikogu juhatusele ja ka isiklikult nendele, keda kutsusime? Juhime nende tähelepanu sellele, et Riigikogu liikmed võiksid nõukoja töösse oma panuse anda.

Ettepanek asendada neljandas päevakorrapunktis sõna „heakskiit“ sõnaga „nõusolek“, kuna nii on seaduses kirjas.

Vastuväiteid ei ole.

1. Eelmiste istungite protokollide kinnitamine

Rask – Mõni n-õ keeleinimene võiks protokollid üle lugeda ning samuti võiks need lühemaks teha. Kui protokollide kohta on põhimõttelisi märkusi, siis palun need kohe esitada. 31. augusti protokollis ositan Tõnu Antoni tehtud parandused.

Kas on otstarbekas säilitada protokollide sellist stiili või otsustame sellise protokollis kasuks, mis sisaldab ainult kokkuvõtteid ja otsuseid?

Särgava – Leian, et sellise stiili peaks säilitama, sest siis saavad ka teised tutvuda ja näha, mida ja kuidas arutati.

KHN leiab, et tuleb jätkata protokollide koostamist praegusel viisil, parandades nende keelelist kvaliteeti.

Kiidjärv – Tuletan meelde, kohtunikuabide küsimusest ja kohtunike vanusepiirist rääkisime ka Pedasel.

Kiviloo – Ka iseseisev halduskohtumenetlus oli eelmisel korral teemaks.

Rask – Seega on päevakorras lisaks algselt väljapakutule järgmised punktid:

5. Büroo tutvustus;

6. Iseseisev halduskohtumenetlus;

7. Kohtunike pensionid;

8. Kohtunikuabi staatus.

Seppik – Kas elektrooniline hääletus on kodukorraga kooskõlas? Sisuliselt pole mul midagi selle vastu.

Särgava – Muudame kodukorda, sest elektrooniline hääletus on mõistlik.

Rask – Kas muudame kodukorda või asume seisukohale, et elektroonilisi hääletusi on võimalik läbi viia, kui keegi ei ole vastu. Kui keegi ütleb, et on vastu, siis tuleb kokku tulla.

Kiviloo – Elektroonilise hääletuse korral peavad kõik kindlasti vastama, siis saab hääli arvestada.

Rask – Kas toimunud elektroonilise hääletuse loome õiguspäraseks?

KHN liikmed on seisukohal, et toimunud elektrooniline hääletus on korda läinud ja sellisel teel vastu võetud otsus kehtiv.

Rask – Tulevikus peaks andma tähtaja, mille jooksul on võimalik vastuväiteid esitada. Kui vastuväiteid ei ole, siis saab elektrooniliselt hääletada, kui on, siis peab kokku tulema. Vastama peavad kõik. Kui mõni jätab vastuse saatmata, on küsimus läbi kukkunud.

KHN liikmed on sellise korraldusega päri.

Kiviloo – Kui mõni ei vasta, siis peaks ministeerium helistama ja otse küsima.

Rask – Kehtestame elektroonilisele hääletusele piirangud – otsused võetakse vastu konsensusel. Tulemused selgumiseks peavad kõik KHN liikmed oma seisukoha esitama. Kui sedasi ei õnnestu, tuleb otsustamiseks nõukoda kokku kutsuda.

Rask – Varasemad protokollid on kinnitatud ja hääletusmenetlus ajakohastatud. Kõigil on võimalik saata Margus Sarapuule kiri elektroonilise hääletuse tõhustamise teemal.

2. Kohtulahendite avalikustamine kohtu veebilehel

Suumann teeb ettekande kohtulahendite kohtu veebilehel avalikustamise kohta. Esitab ettekande ka kirjalikult.

Mida teha vanade lahenditega?

Rask – Kuna otsused on juba avaldatud, siis oleks ebaõige neid muuta.

Sarapuu – Teema on juba väga vana. Näiteks Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendite avaldamine on õigustatud. Enno Tammeri otsuses on nimed, muid andmeid ei ole. Euroopa Inimõiguste Kohus avalikustab rohkem kui Rootsi, aga vähem kui Eesti.

Kohtumenetluse pooltele piisab, kui nad saavad otsuse paberil ja soovi korral ka elektrooniliselt. Neil ei ole vaja otsuseid internetist otsida. Otsuste avalikustamine on mõeldud pigem kohtupraktika ühtlustamiseks. Igal juhul tuleks välja jätta isikukood, aga ka elukoht ja sünnikuupäev. Neid andmeid tasub kaitsta.

Pidasin kohtute haldusdirektoritega arenguvestlusi, kus viimased leidsid, et otsuste „puhastamine“ ei ole üldse aeganõudev. Meie ei ole käskinud kellelgi seda teha. Viru Ringkonnakohus ütles, et nad ei hakkagi seda tegema. Ministeerium on üritanud teha kõik, et asi saaks lahendatud, oleme ka selleks lisaressursse andnud.

Särgava – Kõigepealt tuleb seadust vaadata. Sellele seadusesättele ei ole seadusandja kehtestanud tagasiulatuvat jõudu. Alates 1. juulist on lahendite avalikustamine ilma isikuandmeteta kohustuslik. Oleks imelik Riigi Teatajaid kehtetuks tunnistada, kui nüüd otsuseid „puhastama“ hakkame. Riigile kaasnevad otsuste „puhastamisega“ küllaltki suured kulutused. Näiteks Tallinna Linnakohtus tehakse aastas kokku umbes 20 000 otsust. Meil on kõik lahendid „puhastatud“ alates 1. juulist, kuid tagasiulatuvalt mitte. Ajakirjanikud tutvuvad toimikuga, aga toimikust me ju andmeid ei kustuta. Tagasiulatuvalt ei ole asjakohane neid ka lahenditest kustutada.

Kirs – Mida tahetakse tagantjärele kustutamisega kaitsta? Otsused on ju juba loetud.

Pilv – Olen eelkõnelejatega sama meelt. Tagantjärele on lootusetu üritada midagi muuta. Ei saa ju hakata kokku koguma väljaantud Riigi Teatajaid.

Seppik – Paber kandjal ja veebis avalikustatud otsuseid ei pea ju samastama. Olen kaugel arvamusest, et Riigi Teatajaid või Riigikohtu lahendite kogumikke peaks asuma kokku koguma. Veebis avaldatud otsuseid võiks aga küll puhastada. Kunagi ei ole eesmärgiks olnud avaldada konkreetsete isikute vahelist vaidlust käsitlevaid andmeid, vaid ikka kohtupraktikat.

Laarmaa – Alates 1997. aastast on otsused avalikud. Enne seda neli aastat põhimõtteliselt ei olnud avalikud – nii Riigi Teatajas kui Riigikohtu lahendite kogumikes olid pooled tähistatud initsiaalidega või tähemärkidega. Ei tea, miks seda korda muudeti. Kui otsused peavad olema ühtsed, siis ei saa veebis muuta. Otsused ei saa ju erinevad olla.

Rask – Kui kohtulahendid peavad olema igal pool ühtemoodi, siis see välistab tagasiulatava puhastamise.

Sarapuu – Kõike ei pea tegema üksnes siis kui seadus selleks kohustab. Kui oleks olnud varasem kokkulepe, siis oleks saanud tegutseda ka seadust muutmata. Mis puudutab interneti, siis interneti lisaväärtuste ja –ohtude analüüsimine on sotsioloogia valdkond. Elektroonilise meedia levik on teinud võimalikuks kõrvõimaliku teabe töötlemise ja sellega on tekkinud oht inimeste privaatsusele. Kui isikuid saab elukohtade ja sünniaegadega seostada, on seda teavet võimalik kuritegelikult ära kasutada.

Tischler – Ühinen Malle Seppiku arvamusega, kuigi möönan, et õiguslikku alust tagasiulatavaks „puhastamiseks“ ei ole. Kohtulahendi ülikihtne kättesaadavus on ikkagi suur oht. Ohuks ongi isikute andmebaaside loomine ja andmete ärakasutamine. Inimesed ei saa aru, miks ei kaitsta nende isikute õigusi, kelle otsused on avaldatud, ja teiste isikute õigusi kaitstakse.

Rask – Kas sellest teemast on võimalik kokkuvõtet teha?

Kiviloo – Kui mööname, et tagasiulatavalt ei ole alust lahendeid isikuandmetest puhastada, kas olete siis midagi ette võtnud?

Tischler – Oleme oma seisukoha avaldanud Justiitsministeeriumile. Seda ma ei tea, kas aramus on esitatud ka Siseministeeriumile.

Kutsar – Raske on inimesele seletada, miks tema andmed on avalikud, kui ta teab, et alates 1. juulist enam andmeid ei avalikustata.

Rask – On vaja rakendussätet. Kas kõik on seda meelt, et kirjalikke allikaid me ei puuduta?

Kõik KHN liikmed on sellega nõus.

Rask – Kas peetakse otstarbekamaks seda, et tulevikus oleks nende isikute isikuandmed, kelle suhtes tehti kohtulahend enne 01.07.2004, samamoodi kaitstud nagu pärast seda kuupäeva tehtud kohtulahendite puhul; või peetakse olulisemaks seda, et paber- ja elektrooniline tekst oleksid identsed?

Rakendussättes tuleb kohustused kõikide andmekandjate osas lahti kirjutada. Kui tahetakse kaitsta ka enne 1. juulit tehtud lahendites sisalduvaid isikuandmeid, siis tuleb see nii ka märkida.

Tischler – Andmed ei oleks siis nii kergesti kättesaadavad, kui need internetist maha võtta.

Kirs – Raamatukogus on edaspidigi kättesaadavad.

Rask – Jätame siinkohal arutelu pooleli ja teeme otsuse töötada välja seaduseparandus elektrooniliste kohtulahendite tagasiulatava „puhastamise“ kohta, mille KHN esitab justiitsministri kaudu seadusandjale.

Saab ka teha nii, et kui kodanik palub oma andmed maha võtta, siis võetakse.

Särgava – Aastas on kolm-neli kodanikku meie poole pöördunud, siis oleme ka maha võtnud. Samamoodi teeb Tartu Ringkonnakohus.

Seppik – See, et inimene ei ole andmete kustutamist taotlenud, võib tähendada ka seda, et ta ei tea, et teda puudutav lahend on üleval.

Rask – Kas ollakse ühte meelt, et praegu ei ole seaduslikku alust otsuste tagantjärele „puhastamiseks“?

Ilus – Kui „puhastamise“ töö on suur, tuleb seaduslik alus luua. Läheneda tuleks pragmaatiliselt. Ise leiab, et vastu tuleb tulla inimestele, kes ise taotleavad oma andmete eemaldamist.

Sarapuu – Kas KHN pooldab tagasiulatavat „puhastamist“?

Rask – Miks me peaksime kohtlema erinevalt inimest, kelle suhtes tehti otsus 24.06.2004, ja teist, kelle suhtes tehti otsus 03.07.2004?

Kas KHN on seisukohal, et protsessiosalisi tuleb kohelda võrdselt?

Kiviloo – Mina ei toeta massilist „puhastamist“, vaid näiteks isiku pöördumisel.

Rask – Kas loodame lähiajal saada seaduseelnõu teksti, mis oleks kooskõlastatud Riigikantselei ja teiste institutsioonidega?

Avan diskussiooni teemal avalikustamine ja isikupuutumatus. Kohtulahendi avalikustamine on küll riive, aga küsimus on selles, kas see on proportsionaalne. Kas see on õige, et protsessiosalisele antakse otsus kätte ja teised ei tohigi midagi teada saada?

KHN teeb vaheaja. Istung jätkub kell 14.40.

Ilus – Õiguskantsler leiab, et kaaluda tuleb seda, mis on kohtulahendi avalikustamise eesmärk – see on kohtupraktikaga tutvumiseks, arengute jälgimiseks, kohtupraktika ühtlustamiseks. Eesmärk ei saa olla naabrimehe kohta informatsiooni hankimine. Kannatanu väärrib kaitset. Näiteks vägistamise kirjeldus ja muu selline. Lahendites ei kajastata vaid kurjategijate andmeid, vaid ka teiste protsessiosaliste andmeid. Tuleb mõelda sellele, mis on internetis avalikustamise eesmärk.

Rask – Kohtupraktika üldistamine, seaduste ühetaolise kohaldamise saavutamine, puhtõiguslik eesmärk.

Ilus – Preventiivse mõju osas – kurjategija isiku nimi ei ole oluline, st ei oma tähtsust, kas karistati Jüri või Jaani, vaid millise teo eest karistati.

Kiidjärv – Kas mul on õigus teada, et mu naaber on pervert või kelm? Kas ei piirata minu kui kodaniku õigust teada, mis toimub? Kõik on nii salajaseks muutumas. Miks ma ei võiks teada, et mu naabri mees on roimar, vägistaja või muu selline tegelane.

Rask – Kohus teeb Eesti Vabariigi nimel otsusel ja teavitab riiki sellest, milline otsus tehti.

Seppik – Kui pöördud kohtusse, kas siis pead arvestama sellega, et kõik võivad sinu suhtes tehtud otsust igavesti lugeda? Igaühele ei pea olema info naabri kohta kättesaadav. Tähtis on kohtupraktika. Kaasus peab olema võimalikult kergesti kättesaadav, et teada, milliste põhimõtete järgi kohut mõistetakse. Me ju ei leiuta jalgratast. Peaksime vaatama ka teiste riikide praktikat. Üheski riigis ei avalikustata nii suures ulatuses kui meil. Inimese eraelu vajab kaitset.

Sarapuu – Interneti vahendusel teada saada, et naaber on kurjategija – see on luksus. Internet on ju lühikese ajalooga abivahend, 10 aastat tagasi saime ka selleta elada, sai aga ikkagi kohtupraktikaga tutvuda; teadsime, milline naaber on mõrvar. Võib-olla me ei oleks pidanud nii kiiresti arenema.

Särgava – Praegune seadusetekest on ebaõnnestunud – kui võtame ära nime, isikukoodi, elukoha, siis ikkagi on inimesed ju teada. Saab olla kaks teed. Üks tee – avalikustada kõik, teine tee – juhtumi kirjeldus. Juhtumi kirjeldused oleksid kõigile lugemiseks. Kohtuotsused jääksid kohtutesse. Praegune mõte on natuke avalikustada ja natuke salastada. Kõik tunnistajad ja teised menetlusosalised on otustes nimeliselt.

Sarapuu – See ongi valiku küsimus – kas me ei tee üldse midagi või teeme suure sammu. Väikese sammu tegemine on ka tegelikult mõttekas. Isikuandmete töötlemisel on teistsugused ohud kui üksnes see, et teatakse, et see inimene sai taolise karistuse.

Kiviloo – Toetan Särgava seisukohta. Pisiremont jätab isikud kaitseta. Ka anonüümsel kaasusel on oma preventiivne ülesanne. Otsustest peaski kaasused tegema. Ükski isik ei oleks tuvastatav. Märki-da näiteks linnavalitsus, mitte linn nimega.

Pilv – Absoluutset privaatsust ei ole Eesti-suuruses riigis võimalik tagada. Avalikult toimuvaid protsesse lahatakse kirjutavas meedias, samuti käsitlevad kohtumenetlust politseikroonika saated. Tahes-tahmata tekib olukord, kus osad on rohkem, osad vähem kaitstud. Igaüks saab aru, kelle kaasusega on tegu, kui igal pool on seda asja lahatud, aga otsuses on märgitud X.

Laarmaa – Mis on kaasus? Kas lahend muutub kaasuseks, kui asendame nimed tähemärkidega? Minu meelest ei tee see otsusest kaasust.

Rask – Küsimus on eraelus ja delikaatsetes isikuandmetes. Kui isik ei taha, et tema andmeid avaldatakse, on see tema püha tahe. Internetis lahendi avaldamine ei anna meile lisaväärtust – kas saame seisukoha niimoodi kokku võtta?

Kiviloo – Otsuse avaldamine annab lisaväärtuse, aga isikuandmete avaldamine ei anna.

Särgava – Seadus lubab lahendi spetsiaalse määrusega üldse avaldamata jätta. Meie kohtus on seda võimalust küll kasutatud. Kohus ise otsustab, isegi kui protsessiosaline ei taipa seda taotleda.

Rask – Kas olete nõus, et tuleks eristada avaldamist karistusõiguses, tsiviilõiguses ja haldusõiguses? Süüdimõistetud isikul on kohustus taluda ühiskonna põlgust.

Sarapuu – Joone tõmbamine on keeruline, aga saame infot grupeerida. Mina ei näe probleemi, kui on kirjas, et selline isik sai selliselt karistada, aga näen probleemi, kui avalikustatakse selliseid andmeid, mille tõttu saab minna ja kurjategijal akna sisse visata. Kaasuse koostamine oleks koormav. Aga see, millest me enne rääkisime, ei ole koormav. Bürokratlik seisukoht – üks võimalus on kallis, teine ei ole.

Laarmaa – See, mis on paber kandjal allkirjaga, on kohtuotsus. Mis saab selle vastu olla, kui elukohta kirjas ei ole, küll aga on kurjategija nimi, aga ei ole kannatanu ja teiste protsessiosaliste nimesid. Tsiiviilasjades ei ole isikukoodi, sünniaja kustutame, elukohta ei märgi.

Särgava – Seaduses on selgelt öeldud, et otsuses märgitakse isikukood, sünniaeg ja elukoht.

Laarmaa – Aga isikunime asemel initsiaali panna ei keela ju keegi.

Sarapuu – Saab ju kirjutada otsusesse, tunnistaja nimi, sulgudes edaspidi tunnistaja 1. Ja siis peabki pärast vaid ühes kohas nime kustutama.

Rask – Küsimus on selles, kas eraelu saab kahjustada või mitte. Eristada tuleb eraõiguslikke vaidlusi ja süütegusid. Kui KHN jõuab veendumusele, et probleemi üldse ei ole, on ka see tulemus.

Mina olen aru saanud, et probleemide lahendamisele tuleb alles asuda – kas internetis avaldatakse kohtuotsus või informatsioon kohtuotsuse kohta (või ükskõik, mis nimega seda nimetada). Internetist väljaprintitud kohtuotsus annab aluse minna naabri juurde ja öelda, et ta on mõrtsukas.

Kiviloo – Kohtuotsuse saavad vaid protsessiosalised.

Rask – Siin tekib ka küsimus põhjendatud huvist. Ajakirjanikul peab olema juurdepääs.

Pilv – Kas siis jääb tema südametunnistusele, palju ta avaldab? Mina tahan südamele panna, et teave internetis peaks olema võimalikult täpne. Isikuandmed peavad olema varjatud. Kui on väga üldine, siis positiivne mõju läheb viitamiste seisukohalt kaotsi.

Tischler – Jõustumata kohtuotsus on teabenõude allikaks. Inspeksioon leidis, et avaliku teabe seadus kohustas teavet andma. Avaliku teabe seadus näeb ette, et aktiivses mõttes on kohtuotsused internetis. Aga passiivses mõttes ei ole välistatud jõustumata lahendi väljanõudmine.

Sarapuu – Kui konsultant hakkab hiljem olulist kokku võtma, siis võib olla raske iva tabada. Kokkuvõtete tase hakkab ka erineva. Aga praegune lahendus on väga hea, mis puudutab isikukoodide kustutamist.

Rask – Kohtulahend on üks ja ainuke, see ei saa olla rohkem andmeid ja vähem andmeid sisaldav.

Kiidjärv – Meil on iga toimiku kaanel kastikestega leht, kus me märgime ära, mida avaldada, ja seda lehte loeme määruseks. Kui võtsime kõik asjad välja, ei saanud täiturid täita, sest andmed olid puudulikud. Varem sai isik eraldi lehel andmed kaasa, et täitur saaks täita.

Särgava – Võib tekkida probleem selles, et erinevad kohtunikud peavad avaldamisele mittekuuluvateks erinevaid andmeid.

Kirs – Süüteod peaksid olema eraldi regulatsiooniga. Kui on avalik kohtumõistmine, siis on ka otsus avalik. Kas nende õigus isikukoodi kaitsmisele on suurem õigus kui teiste isikute õigus kurjategija andmeid teada saada? Samuti ei saa me praegu kaitsta isikukoodiga näiteks pangakontol tehtavaid tehinguid. See on IT-alane probleem, mida meie lahendada ei pea.

Seppik – Minu meelest peab ühemõtteliselt sätestama, et nimi tuleb ka välja jätta. Kuritegude puhul jään ikkagi selle juurde, et hukka tuleb mõista tegu, mitte inimene.

Kirs – Raske on mõista isiku ja teo lahutatust.

Rask – Keegi ei ole avaldanud soovi isikukoodi avalikustada. Ka on olnud arvamus, et elukoht ei pea olema märgitud. Keerulisemaks läheb asi nimede puhul. Arvestama peame kõikide otsuses esinevate nimedega. Sealt lähevad menetlused lahku. Peame jõudma seisukohale, millised on kaitstavad andmed ning millised mitte. Kohtuotsuseid kaasuseks teha ei saa – tase muutub erinevaks. Kas keegi on seda meelt, et seadusandja ei peaks üldse midagi tegema? Kas keegi arvab, et praegune lahendus on parim?

Selliseid arvamusi ei ole.

Rask – Kas KHN avaldab valmisolekut üle vaadata seaduseelnõu, mille ministerium esitab kolme nädala jooksul?

Riigikohtu esimehel oleks kevadel parlamendis hea ette kanda, et eelnõu on menetluses.

Kiviloo – Kas tuleb ka regulatsioon, kuidas saavad kohtuotsusega tutvuda ajakirjanikud ning ka suvalised inimesed? Ka siis kui otsus ei ole veel jõustunud.

Tischler – See on juba avaliku teabe seadusega reguleeritud.

Rask – Menetlusseadustikes ei ole sellist sätet. Iga kohus võib otsustada, kas arvestab seadusesättega, mis on alamalolevas seaduses. Tuleb reguleerida, kas kohtuotsus on kolmandatele isikutele (ajakirjanikud ja kõik muud) kättesaadav ja milliste andmetega. Kas kõik on nõus, et vahe on kohtuotsusel ja kohtuotsuse kohta käival informatsioonil?

Suumann – Millal on kolmandatel isikutel dokumentidele juurdepääsu õigus? Istungil võivad nad olla. Kas kohtunikud annavad ka infot kinniseks kuulutatud istungite dokumentide kohta? Kas seda otsustab iga kord kohtunik eraldi või tuleks see üldiselt reguleerida?

Pilv – See peab olema iga kord eraldi otsustatav.

Rask – Kas liidame pressiesindajate arvamused protokolliga ja laseme ka selle eelnõusse kirjutada? Mõelge selle üle.

3. Nõusoleku andmine justiitsministri määrusele „Maa-, linna-, haldus- ja ringkonnakohtute kohtunike arv“

Rask – Palun, et Sarapuu selgitaks küsimust ja analüüsiks Viru Ringkonnakohtu esimehe arvamust.

Sarapuu – Tahaksin proua Aitsenit tänada, sest minu meelest on tore, kui kohtu esimehed teevad statistilist analüüsi. Meie oleme teinud statistikat saabuvate asjade pinnalt. Aitsen on oma analüüsi põhistanud esimese astme kohtu jääkidele. Ringkonnakohtu koormus ei ole suurenenud seetõttu, et viimasel kahel aastal on esimese astme kohtute jääk vähenenud. Praegune statistika näitab, et jääkide vähenemine esimeses astmes ei ole suurendanud Viru Ringkonnakohtu koormust. Viru Ringkon-

nakohtu koormus on madalaim ja jääb madalaimaks ka siis, kui neil puudub üks kohtunik. Peab mainima, et koht on täitmata, praegu ei ole tegu kohtuniku personaalküsimusega.

Rask – Kui teine ringkonnakohtu koht tuleb ka Tallinna Ringkonnakohtusse, siis kuulutatakse konkurss kahele kohale korraga välja.

Laarmaa – Augustis 2004 võtsime Viru Ringkonnakohtult ühe koha ära. Samal päeval selgus, et vabaneb ka teine kohtuniku koht. Esimees juhtis tähelepanu jääkidele. Kui ma vaatan praegu lahendamata asjade jääki piirkonna esimese astme kohtutes, siis Viru Ringkonnakohtu tööpiirkonnas on praegu lahendamata 3 230 asja. Neid arutab 30 kohtunikku, see teeb 108 asja kohtuniku kohta. Ringkonnakohtu töö sõltub esimese astme kohtust. Tallinna piirkonnas on asju 7374, Tartus 1700. Tallinnas on lahendamata 1 000 kriminaalasja, Tartus 487, Virus 683. Kuna üks koht Virust alles võeti ära, siis mina seda äravõtmist ei toeta. Viru piirkond on teistest piirkondadest erinev. Küsimus on menetlusnormide täitmises. Esimeses astmes on seal piirkonnas ikka päris palju asju.

Sarapuu – Esimese astme jõudlus ei ole näidanud suuremat koormust teisele astmele. Jäägi põhjendus kahe aasta pärast enam ei kehti. Koha täitmine võtab aega aasta, siis pole see probleem enam aktuaalne.

Laarmaa – Kui koht ära võetakse, siis ei saa seal enam olla kolleegiume. Täpselt samad kolm kohtunikku lahendavad tsiviilasju.

Kutsar – Ega kolleegium ei tule seadusest. See on puhtalt kohtu sisemine töökorraldus. Ei saa olla argument, et kolm kohtunikku lahendavad neid asju ja kolm kohtunikku teisi asju. Koormus on seal oluliselt väiksem kui näiteks Tallinna piirkonnas.

Laarmaa – On olemas KHN otsus, kus öeldi, et viis kohta tuleb Tallinnasse juurde.

Pilv – Miks on nii erinevad jäägid Viru piirkonnas ja mujal? Miks ei kuulutatud operatiivselt konkurssi välja, kui Zaitseva ära läks? Me teadsime ju ammu, et ta läheb.

Sarapuu – Aastatepikkused komplekteerimata kohad on jätnud sellise jäägi. Vana jääk lohiseb kaasa. Me võiksime ju iga kord konkursi välja kuulutada, kui koht vabaneb, aga see oleks kohtunikueksamikomisjoni koormus. Nendega on kokkulepe, et konkursi ei korraldata 10 korda aastas. Eksamikomisjon ei ole nõus tegema eksameid ühe koha kaupa. Ei saa süüdistada meid pidurdamises, kui praegu hoitakse Tallinna Linnakohtu kohti kinni kandidaatide aja lõppemiseks. Kui kuulutame nüüd konkursi välja, on kõik kohad kaetud.

Pilv – Zaitseva raha peab ju vaba olema.

Sarapuu – See raha läks konsultantide palgatõusuks.

Rask – Tahame järgmises KHN-s saada väga selget selgitust, kuhu kulub kohtunikest vaba ressurss. On õige, et on vaja tõsta konsultantide, sekretäride palka.

Kutsar – Otsustasime ju, et kohtunikest vaba raha kulutame õigusemõistmise peale. Lapsehoolduspuhkuse raha ongi vaba raha.

Rask – Kas hakkame arvestama jääkidega või saabuvate asjadega? Ministeerium lähtub saabuvatest asjadest, Aitsen jäägist.

Seppik – Kui vaatame ja võrdleme jääke, siis Viru ja Tallinna piirkonna jäägid nii palju ei erinegi. Ministeerium on esitanud ka oma arvamuse. Mulle tundub see küllalt loogiline. 31. augustil juba arutasime seda küsimust. KHN pani südamele, et tuleb leida võimalus Tallinna ringkonda koht juurde tuua. Ei ole võimalik asju niimoodi jätta. Kõik ütlevad, et see on pudelikael, kust asjad läbi ei lähe, samas ei ole keegi nõus asja parandama.

Ligi – Jääkide kohta: täiendavas seletuskirjas on toodud, et kahe aasta jooksul on jääk vähenenud 1 000 asja võrra, ringkonnakohtus on sissetulnud asjade arv suurenenud 20 asja võrra. Viru piirkonna jääk ei muundu Viru Ringkonnakohtu koormuseks.

Kutsar – Järelikult on esimese astme lahendid on nii kvaliteetsed, et ei kaevata edasi.

Kiviloo – Küsimus võiks tekkida siis, kui oleks tegu koondamisega, aga praegu on tühi koht ja Tallinnas on laviin olemas, Virus see puudub. Toetan koha andmist Tallinna Ringkonnakohtule.

Rask – Kas näete selles probleem, kui kuulutatakse välja konkurss lihtsalt ringkonnakohtu kohtuniku kohale? Kolmveerand aastaga saaks selguse, kuhu seda kohta vaja oleks. Kas KHN on seda meelt, et kõigepealt kuulutada koheselt konkurss välja Tallinna Ringkonnakohtu ühele vabale kohale?

Kiviloo – Kas me ei peaks enne ikka otsustama koha andmise küsimust. Kui otsustame anda koha, siis saab ju korraga kahele kuulutada.

Laarmaa – Saame anda nõusoleku või seda mitte anda. Päevakorrapunkt näeb seda ette.

Rask – Panen hääletusele: kes on seda meelt, et anda nõusolek justiitsministri määrusele, millega Viru Ringkonnakohtusse nähakse ette kaheksa kohtunikku?

Poolt: 7

Vastu: 2

Otsus: anda nõusolek justiitsministri määrusele.

Rask – Millal konkurss välja kuulutatakse?

Ligi – Meie poolest kasvõi esmaspäeval. Asi seisab riigilõivu taga. Järgmisel nädalal kuulutame.

4. Kohtute kodukordadele heakskiidu andmine

Rask – Kõik on tutvunud, kas kellelgi on märkusi?

Märkusi ei ole.

Rask – Kas on järgitud menetlust, mis sai Antoni juhitud KHN-s paika pandud?

On järgitud.

Rask – Kui muid märkusi ei ole, siis on nõusolekud antud.

Otsus: nõusolek antud järgmistele kodukordadele: Tartu Maakohtu kodukord, Ida-Viru Maakohtu kodukord; Viru Ringkonnakohtu kodukord ja Tallinna Ringkonnakohtu kodukord

5. Büroo tutvustus

Ligi annab ülevaate.

Ligi – Novembris-detsembris alustasime ettevalmistustega. Eesmärgiks vabastada kohtunikud ülesannetest, mida võivad teha teised. Jagatud laias laastus kolmeks – istungibüroo, menetlusbüroo ja konsultandid. Projekt algas 1. jaanuaril 2005. Funktsioonid on kohtunikelt büroole üle antud. Konsultantide koormus on selgelt liiga suur. Praegu käib selle mudeli parendamine. Kavas on suurendada konsultantide arvu ühe võrra. 100 tagaseljaotsust on 7 kohtuniku peale vormistamata. Kui need saavad tehtud, on jäägid teistega võrreldavad. Täiendav konsultant asub loodetavasti tööle märtsi alguses. Ametnikud on äärmiselt motiveeritud. Töö on huvitavam. Konsultantidel toimuvad iganädalased seminarid, kus arutatakse kaasusi. Ametnikele meeldib, et saab arutada. Märtsi lõpus või aprilli alguses annab komisjon hinnangu, kas projektiga on mõttekas edasi minna. Isegi kui projekt ei ole edukas, leidub selles kindlasti asju, mida üle võtta.

Rask – Kas saame järgmiseks KHN-ks ülevaate analüüsist ja hinnangust?

KHN liikmed toetavad ülevaate saamist.

6. Iseseisev halduskohtumenetlus

Sarapuu – On tehtud kiiremate mõjutuste pakett, mille saab liita tsiviilmenetluse seadustiku rakendussätete juurde, et see kiiremas korras jõustada. Mis puudutab terviklahendust, siis avaliku õiguse talituse põhiline ülesanne on ATS ettevalmistamine. Sellel aastal tervikeelnõu valmis ei saa, sest pole ressursi, kes seda tegema hakkaks. Kas see hõlmatakse järgmise aasta tööplaani (me soovisime seda), sõltub sellest, millised on ressursid.

Kiviloo – Millal kiiremate mõjutuste pakett rakendub?

Sarapuu – Ei oska praegu öelda, kui kiiresti menetletakse.

Kiviloo – Millises staadiumis see on?

Sarapuu – Riigikogus.

Rask – Halduskohtumenetlus ei ole prioriteet ega ole tööplaanis. Palume veelkord kaaluda selle tööplaani võtmist. Menetlusseaduse tegemine ei ole lihtne. Kui praegu ei panda töögruppi kokku, siis võtab see väga palju aega. Kas KHN on nõus, et pöördume JM õigusloojate poole tõsise palvega alustada eelnõu menetlemist?

Sarapuu – HKMS on ju tegelikult üsna noor. Normaalses riigis ei tohiks seadustikke iga viie aasta tagant ümber kirjutada.

Kiviloo – Normaalses riigis ei pea kohtunik ka kahte seadust lappama.

Rask – Kas KHN on ikka seda meelt, et tuleb hakata välja töötama seadustiku tervikteksti?

KHN on seda meelt.

Rask – Palun esitada see ettepanek ministrile ning see kajastub ka Riigikohtu esimehe ettekandes Riigikogule.

7. Kohtunike pensionid

Kiidjärv – Nendes kahes punktis ei pruugi ministeerium olla veel valmis rääkima.

Kiviloo – Pealegi pidi seda rakendussätetega tehtama.

Rask – Lähiajal läheb menetlusse kohtute seaduse muutmise seadus ja selle käigus on võimalik kõigegea tegeleda.

Sarapuu – Küsimus selles, kas tahame kogunud kohtunikest lahti saada või mitte. Arvatakse, et noored tahavad vanad eest ära koristada, aga see pole nii. Küsimus seondub eelnõu muutmise vajadusega. Kui laseksime suurema grupi pensionile, siis tekiks küsimus, kuidas tühjenevad kohad kiiresti täita. Kas me suudame lahendada esimese astme kohtunike kohtade komplekteerimise küsimuse? Selle juurde tuleme tagasi kohtute seaduse muutmise eelnõu arutamisel.

8. Kohtunikuabi staatus

Sarapuu – Analüüs on olemas. Ehk ei ole suur traagika, kui me esitame selle järgmisel korral. Uuringu järgi on tasuvus suhteliselt väike. Kui maht on väga väike (5% kõikidest tsiviilasjadest), kaotab muudatus mõtte. Kui aga protsent on suurem, siis on mõte olulisem. Tasuvus muutub atraktiivsemaks, kui kohtunikuabisid saab ka kriminaalasjades kasutada. Eksperdid ütlesid, et teatud ülesandeid ei saa kohtunikuabide pädevusse anda. Lisaks tõusetuvad veel põhiseaduslikud küsimused.

Rask – Need küsimused vajavad igakülgset läbitöötamist. Oleks tark kokku panna iga astme kohtunikest ja õiguskantsleri esindajast tööühm, kes seda teemat arutaks. Minule isiklikult väga meeldib mõte, et on olemas kõrgesti kvalifitseeritud nõunikud.

Sarapuu – Praegu on Tallinna Linnakohtus ühele kohtunikuabile pandud ülesandeks ainult riigi õigusabi. Ilmselt hakkavad talle varsti alluma mõned sekretärid ja tekib väike büroo. Olgugi, et pole tehtud ühtegi seadusemuudatust, on kohtunikuabi rakendatud hoopis teistes küsimustes, kui me oleme harjunud nägema.

Rask – Kas on otstarbekas panna kokku töögrupp, millest eelnevalt rääkisin? See töögrupp võiks sügiseks oma nägemuse välja pakkuda.

Kiviloo – Loomulikult. Peab analüüsima ka aspekti, et see võib saada etapiks kohtunikuks saamisel. Võib-olla peab talle andma ka mõningase allkirjaõiguse – näiteks apellatsioonkaebuse edastamine.

Rask – Ootame kutset nõupidamisele. Riigikohtu esimees tahab isiklikult selles töögrupis osaleda.

Kiidjärv – Meie kohtu üldkogu otsustas anda kohtunikuabidele lahendada õigusabitaotluste asjad. Me mainisime, et nad ei hakkaks jalgratast leiutama, vaid peaksid meiega nõu.

Järgmine kohtute haldamise nõukoja istung toimub 27. mail 2005 kell 13.00.

Märt Rask
Juhataja

Kristel Laurson
Protokollija